

SETMANARI POPULAR

BARCELONA 3 DE MAIG DE 1891.

LAS FESTAS SOCIALISTAS

No hi ha remey: á la societat moderna li ha tocat l' hora de la liquidació, y certament que 'l passiu que li va sortint es tremendo.

La qüestió social es realment la liquidació de tots los embulls, de totes las trampas, de totes les miserias, y de tots los crims que 'l mon modern ha perpetrat per constituirse lliure, independent y emancipat de la lley de Deu. Desde aquest punt de vista s' ha d' estudiar lo espantós moviment socialista que estam presenciant, si 's vol entendre be, y esplicarlo satisfactoriament á la rahó humana y á la conciencia, que no está la primera tan ofuscada ni tan ensopida la segona, que haja perdut la noció de causa y efecte, de pecat y de càstich. Estudiarlo sols desde un punt de vista polítich ó merament econòmich, seria com voler estudiar astronomia sense telescopis.

Ni 'ns hem proposat avuy estudiar exa complexa qüestió, que uns anomenan *obrera* y altre social; sols nos volem fixar en un punt en que tal volta no han fet prou atenció molts dels que 's preocupan d' aqueix moviment universal, que ha pres com fórmula la demanda de las *vuit horas* y com argument las *huelgas*. Y aquí hem de notar de passada que ab gust usam la paraula *huelga*, castellana, porque no li trobam en catalá una equivalència que sia prou exacta.

¿Qué son las *huelgas*? La del primer de Maig es una festa socialista, lo que se 'n ha dit, singular antinomia! la *festa del treball*. Las |demés huelgas d' entre any son medis, pacífichs á voltas, violents en ocasions, per fer capitular als amos.

A la del primer de Maig, comensada l' any passat, se la considera com lo cens universal de las forças obreras, la parada y revista general de las forças socialistas; la proba *ad terrorem* de la solidaritat de la classe obrera (ara ja no 's diu proletaria) de tot lo mon.

Donchs per nosaltres, admitent y tot aquestas significacions de las huelgas, un altre 'n tenen y de mes trascendencia. Las huelgas ó *festas forzadas* del socialisme, última expressió de la tiranía social, son lo càstich degut, son la *pena del talió* de la societat moderna que, desde la proclamació dels *drets del home*, feta per la Revolució francesa en contra dels drets de Deu, ha fet tot lo possible per suprimir las festas religiosas que, essent preceptuadas per la Santa Iglesia, eran la genuina expressió del tribut que l' home verdaderament lliure prestaba á Deu, Senyor de tot lo criat. La societat moderna, inspirada per la Masonería, ha dit també com los impíos de qui 'ns parla lo Salmista: *quiescere faciamus omnes dies festos Dei á terra*; y de primer hipòcritament, y després ja ab mes descaro, han anat los governs suprimint los días festius de la Iglesia, insertant alguna festa nacional per acostumar al poble á fer festa sense pensar en Deu, ni en los seus Sants.

Sobrevingué, ab la perfecció de la mecànica, lo gran desarollo industrial; facilitantse las comunicacions se desplegá també lo moviment comercial en totes las parts del globo; y 'ls economistas comensaren á dir que en las nacions catòlicas hi havia massa dias de festa, y que per respondre á las exigencies de la producció, era menester reduhirlos. La Santa Sede, per condescendencia y per evitar majors mals, de moment, tolerá la supressió de alguns dias festius, comprometentse l' Estat á garantir millor lo repós dominical. Pero lo que ha succehit, tothom ho sap perfectament. Los goberns, no sols no han vetllat per lo cumpliment de lo promés, sino que han sigut los primers moltas vegadas en ocasionar la infracció del precepte, fent treballar en diumenge en las obras públicas; y luego han vingut los particulars que, portats per la codicia y l' afany del lucro desmesurat, han fet treballar á sos obrers lo sant dia del diumenge, al menos fins á mitx-día; resultant aixis que molts treballadors de certas industrias, no cumpreixen ab lo precepte de la santa missa, y destinan la tarde als divertiments, pecaminosos moltas vegadas, innocents may.

Açò es lo que ha passat per tot arreu, y 'ls amos ben cristiáns son una excepció de la regla; puix á pesar dels esforços que s' han fet per lograr lo cumpliment del repós dominical, hem vist de quinqueni en quinqueni anarse malejant lo poble, y ferse amos y obrers menos escrupul de profanar los dias festius.

Donchs aquí están las *vuyt horas* y las *huelgas* per castigar lo pecat y corregir l' abús.

Lo industrialisme modern, egoista y completement utilitari, ha vist en l' obrer un adherent y casi part integrant de la màquina; los amos s' han oblidat de aquellas paraules de Jesús: *que l' home no viu tan sols de pa;* y ara la *máquina-pensant* surt furiosa y diu que vol fer festa, y mes festas se dona ó s' imposa que las que un temps, ab tanta sabiduria com amor pel pobre treballador, prescribia la Iglesia católica.

Alló era treballar y alló era reposar. Lo treballador cristiá esperava ab gust lo sant diumenge, no sols per dar descans al cos, sino també y principalment per alimentar y reforsar l' esperit ab las divinas ensenyansas. Venian las Pásquas, miliars d' or del curs annual de la liturgia católica,

y alashoras lo repós era més llarch y més salutable, perque era més abundant lo pàbul espiritual que de las grans festivitats brollava; y de tant en tant venian las festas patronals del poble ó de la regió, que refrescavan l' esperit ab populars alegrías y vigorisavan la voluntat ab l' exemple de un heroe cristiá ó ab lo recort de antigas glorias.

Tot açò eran, y tot açò significavan las festas cristianas; y l' industria també prosperava, rahó haguda del temps, y 'ls artistas sentian més la inspiració fecundadora, y l' comers també trasbalçava 'ls produyts per mar y per terra; y l' rich y l' pobre menjaven més poch, pero pahian millor; y l' amo y l' mosso se divertian en la mateixa plassa, y á la ombra dels mateixos arbres, y sota la blava volta del cel que 'ls recordava l' mes enllá de la vida, la esperança d' un mon millor, ahont *neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.*

Ara... no hem de dirho. La festa del primer de Maig y las *huelgas* permanentes manadas pels consells superiors de la Internacional, ensenyán al esparverat burgés y á tota la societat inquieta, que en la culpa va la pena, y que l' càstich sol ser, no sols proporcionat, sino adeqüat á la falta comesa.

JAUME COLLELL, PBRE.

Canet de Mar, 29 Abril, 1891.

LA CUESTIÓ OBRERA (1)

Diferentes vegadas en las nostras petitas tascas literarias nos hem ocupat de las cuestions socials y molt particularment de las que pertanyen á la classe obrera. En 1879 y en 1882 publicarem alguns articles que, á pesar del anys trascorreguts, podria aplicarsen bona part á las circumstancies actuals, sense tocarhi ni una coma. Y es que l' mal nos ve de lluny.

Los diferents goberns que han regit los destins de las diversas nacions de la vella Europa, fins, que, com vulgarment se diu, s' han vist la tempestat á sobre, no s' han preocupat gens ni mica de la desorganisació social, que ells mateixos fomentavan ab la sua incuria, ab la sua indiferència per tot lo que no ha estat relacionat ab la política, las fastuositats y 'ls diners. Que cada dia los refinaments de la vanitat y del luxo mi-

(1) Atenent á respectables indicacions, reproduhim en nostres columnas aquest article de la notable escriptora que 'ns distingeix a través important colaboració.

(N. de la R.).

nan los capitals y amollan los esperits. ¿Y qué?... Que cada dia 'ls vics de tota mena corrompen de daltá baix tota l' escala social. ¿Y qué?... Que cada dia la incredulitat y l' escarni de las cosas mes santas, en los periódichs, en los llibres, en lo teatro y en lo llapis, perverteix las conciencias, convertint al home, en lo que s' ha donat en dirne la bestia humana. ¿Y qué?... Donchs senzillament, que 'l riu que no te resclosas, que no temargs que convenientment lo conduescan á son terme, lo dia que está prou engroixit, se desborda inundant y trossejant y emportantsen ab ell tot lo que troba en sa arrebassadora carrera. ¿Mes lo riu, treu en son favor algun profit del mal y de la devastació que ocasiona? Aixó es lo que aném á veure.

Lliurins lo cel de no esser admiradors com lo primer de tots los avensos del nostre sigle: de Deu devalla tota la humana sabiduria, y per lo tant, ab entusiasme admirém tot lo que perfecciona y embelleix las materias que 'ns rodejan, pero tenim la seguritat (y no se 'ns amaga l' atreviment de lo que aném á assentar), la seguritat absoluta, de que no es lo camp de las ciencias, ni en lo dels progressos materials, ni en los *meetings*, ni molt menos en lo de las revolucions, ahont ha de cercar l' home y en particular la classe obrera, lo seu benestar en la terra. ¡Quán-
tas máquinas, quántas sustancias químicas, quánts nous procediments y quantas novas teorías políticas y socials no han pres vida en lo transcurso del sigle que fineix? y se 'ns vol dir si may lo malestar de las classes pobres havia estat tan anguniós com lo d' avuy? ¿Quin resultat práctich ha reportat al home obrer, l' haver aumentat en mes de una meytat los preu de la remuneració del seu jornal si en lloch de gastar pera las festas un pantalon de vellut, que li costava vuit pessetas, avuy ne te de portar un que li costa quatre duros; si la sua esposa que avans duya sabatas de cordobá y faldillas de blauet, avuy las botinas, las robes de llana y l' augment de lloguers y dels queviures, lo posa en la mateixa, per no dir pitjor situació, que la del obrer del any trenta? ¿Per ventura las actuals associacions reportan á llurs associats, las dignitats honrosas y las ventatjas verament positivas dels antichs gremis y de las auxiliadoras associacions que, instituïdas ab lo nom de germanats, son encara actualment l' auxili y conhort del obrer malalt?

No hi ha que ferse il-lusions; los que avuy sotmouhen las massas socials, amagan derrera del penó de las reformas del treball, l' ensanyament del pobre contra 'l rich; y creure que las revolucions abolirán los pobres, es un optimisme de foll. ¿Pot donarse revolució mes formidable que la

del noranta tres á Fransa, y per ventura apesar de tants milers de víctimas y tants milers de fortunas confiscadas, deixá ni per un sol moment, d' haverhi richs y pobres? Es cert, que d' ella nasqué la classe mitja; pero tan cert com axó, es que aumentaren los richs, sense que disminuís lo número dels pobres. Y es que fortuna y pobresa, son ineludible lley humana, que com la llum y la sombra subsistirán fins á la consumació dels sigles.

Desenganyintse las classes treballadoras, sempre enganyadas, sempre portadas al sacrifici, per los que pretén que los hi servixin de respatller per enfilarse ó per viure sense treballar á costa sua, en los mils anys que conta lo vell mon que habitém, no hi ha hagut mes que un Deu Home anomenat Jesús, que 's preocupás y 's sacrificués verament pels sufriments dels pobres y que haji tancat en sa legislació divina, tan concreta y senzilla com sas mateixas paraulas, lo benestar de la humanitat. A aquesta font, es hont han d' anar richs y pobres, á cercar la solució d' aquesta turbonada, que l' egoisme, los vics i las iniquitats humanas, han anat engroixint y que formidable com las inundacions diluvianas ó com las devastacions de Atila, veyém en l' horitzó, amenassant descarregar sos llampechs sobre tants munts de materia en ebullició. A los *Manaments de la lley de Deu*, tan curts, tan clars, tan senzills y tan concloents al be de tots, es la legislació ahont han de buscarse las bases per combatre los actuals conflictes. Y no sapiguentlos, practicantlos los de baix y los de dalt, es quan ab tota seguritat, recordarián uns, fins ahont la església dona com a lícits los interessos del capital, y l' exemple y los debers que la sua posició los imposan, d' esser no possedidors, sino administradors dels bens dels pobres; y á aquests, lo respecte, la humilitat y los sentiments de rectitud y honradesa, que deuenen á los que 'ls hi proporcionan la manera de portar á sa llar, lo pá y lo benestar de la familia.

Ab la práctica dels *Manaments de la lley de Deu*, per base y norma de tots los actes de la vida, no hi hauria perque legislar lo treball del diumenge; no hi hauria perque reglamentar lo treball de la dona y de las criatures; no hi hauria perque tractar las horas y los preus dels journals; no hi hauria perque inquietarse per los dias de la vellesa dels que han consagrat sa vida al treball, ni per los fills que deixa orfans la màquina que trosseja ó la bastida que s' enfonda, perque la conciencia cristiana, no la de la *conveniencia* sino la que practica la lley del Señor, sabria sobradament la manera de resoldreho. Tal volta allavoras, s' acudiria la manera de detindre la invasió de las màquinas, que dei-

xan en vaga á tans de brassos; tal volta allavoiras, se pensaria en que las grans capitals, per la carestia de lloguers y de queviures, no es lo lloch mes aproposit pera las fabricacions en gran escala, que establertas en poblets de montanya, trovarian terrenos baratos ahont tinguessin los obrers estatjes capassos y ventilats y alimentació abundant y sana y porque lluny dels centres de corrupció, de vics y de irrealisables utopias socials, coneguessin que mentres las associacions materialistas los portan á las *Huelgas*, que si son perjudicials per los patrons, son indubtablement la ruina y la miseria de las classes pobres. Los verdaders catòlichs, animats y benehits per lo Sant Pare Lleó XIII, portan ja celebrats en Bèlgica tres importantíssims Congressos en los que entre molts treballs de trascendental importancia per lo millorament de las classes necessitadas s' hi presentá, en lo Congrés del darrer Septembre, un veritable programa econòmic y social, redactat per l' ilustre cardenal Manning, ahont s' hi enclou la síntesis sustancial y práctica de las llegítimas reclamacions y necessitats de las classes treballadoras. Mes estém segurs que 'ls obrers molt enterats dels mes insignificants acorts de las associacions anarquistas, desconeixen completament los importantíssims treballs realisats per lo *Congrés de las institucions socials*.

DOLORS MONSERDÀ DE MACIÀ.

Abril de 1891.

CATARINA DE SENA

À AVINYÓ.

(TRADUCCIÓ DEL PROVENSAL)

(Acabament)

Era ben cert que 'l bon papa, avans de res prometre á na Catarina, volía, dins lo mes gran secret, veure ab sos propis ulls l' espectacle de la nit vinenta.

Mentrestant que tot aixó passava ¿qué feya Job Salaam? Ningú 'n sabia res. Los cardenals se preguntavan si la cuquinaría d' aquell jueu no 's giraría pas contra d' ells. Desde l' demati, que l'havían vist entrarse pel carrer del Pont-trencat, ningú l' havia tornat á veure. ¿Qué podía manegarhi dins aquell lloch de perdició? Tots sabíen que hi havia aquí una dona, alta y guapa, que li era reservada, puix ell la cobría d' or per férsla mes seva. Tothom sabia que la donzella era una bagassa, arrogant, disposada á fer totes las obras que podría encomanarli Job Salaam, son senyor. ¡Mes, que tenia de comú aixó ab lo gran assumptio que portava malhumorats als cardenals avinyonenchs, y que Job s' havia encarregat de dur á terme y com cal! Si aquell monstre del jueu, per salvar sos florins d' or, hauria, d' amagatotis, aprofitat la diada per fugir d' Avinyó, emportantsen sas riquesas! Mes, dinou gerras de florins no 's traginan pas de qualsevol manera; algú hauria vist son tráfech durant tot lo dia, y després, en las portas de la ciutat, los burots s' haurian ben adonat de quelcom. «En fi,—se digueren los cardenals, quan hagueren prou rumiat,—esperém fins á

demà; veurém lo que s'esdevinga... Y si haurá volgut burlarse de nosaltres.»

En tant los rats-penats sortíen dels forats de las barbacanas del palau y se 'n volavan, tremolant com fullas negras que l' vent s' emporta. Lo bon papa Gregori ab son Cambrer, havian ja arribat á la tribuna de la iglesia y s' havian acomodat asseguts en tamborets darrera la balustrada, per poguer veure, sens esser vistos, ab tots sos detalls, la visita que na Catarina havia de rebre de Jesús al caure la mitja nit. Puix na Catarina, lluny d' amagarse d' aquell fet, se 'n gloriava, y lo Sant Pare havia llegit la carta ahont na Catarina deya: «Al punt de la mitja nit, mon dols espòs entra dins de ma cambra y entona cants sagrats, y després se reposa sobre mon llit y m' omple de tots los goigs del Paraís. Fins una vegada vingué á visitarme sots la vesta d' un frare mendicant, porque no 'l reconegués: així disfressat, me demaná almoyna ab tant de llástima en la veu que, no poguen donarli altre cosa, li dongui ma caputxa, ma roba, mon cinyell, per consolar á mon pobre mendicant, quinas súplicas s' anavan fent més y més llastimosas. En fi, quan vaig haverm'e tret l' últim vel que 'm cobria, ell reprengué sa forma divina y se m' enportá fins al seté cel.» (*)

Lo bon papa esperava suau y tranquilament, tot passant lo rosari, la aparició de na Catarina; mes, lo cambrer tremolava com un vímet, puix havia entregat las claus de la Iglesia y de la sagristia á Job Salaam, un jueu capás de tot, y tenía una por mortal de lo que anava á succeir. De tant en tant lo soroll d' una rata que salta sobre un banch, de las arnas qu' esgratinyan lo peu d' alguna cadira ó la testa d' un sant de fusta, li regiran la sanch.

Tot plegat, crach! crach! la porta de la escala de santa Agna, s' obra... Lo papa y lo cambrer retenen l' alé y s' agromullan demunt sos séts; senten febles passos dins la iglesia envers l' altar major; mes, tot resta dins la sombra.

Al cap d' una mica, crach! crach! la porta de la sagristia gira sobre sos golfos: allavoras un llumanet, bellugadís com un foch-follet, tremola, camina dins de la fosca y vá á collocarse sobre 'ls ciris del altar, los encén l' un després del altre, la claredat s' escampa, y 'ls blandons s' encenen també, com si 'ls canonges anessin á cantar vespres. Y, de la porta de la sagristia, entra, alta y esvelta, las mans juntas, una hermosa monja de la tercera orde, ab lo mantell negre entreobert que deixa veure sa roba blanca. La monja va á agenollarse devant l' altar major; y, obrint sos dos brassos, fa enllá son mantell negre y apareix dins son vestit blanch, que no es un vestit de monja, sino un vestit blanch y sedós de nvia, tot crostat d' or y de perlas raras. Tot plegat un gran soroll de ferramenta ressona; es lo Christ, posat demunt lo tabernacle del altar, que rodola á terra, y al moment, á son mateix lloch, apareix un diable, pelut com un os, ab dugas banyas de cabra y una llarga quia de vaca. Aquet dimoni s' assenta y, posantse escamarlat, sense vergonya se mostra á la monja que, tota arrupida, no 'n sembla maravellada, tant que, pantejanta, discordas la roba, esquinça son vestit de seda; y ensemgs que 'l diable desde l' cim de son tabernacle li riu, ab una riallada que gela 'l moll dels ossos del papa y del cambrer, ella s' estira com un verm, y tot son cos, blanch com la flor del llessami, vincladís com la serp, amortillat com una estàtua, s' allarga, se revolca sobre las llosas de marbre y 's caragola y 's refrega fins á donar frisament á las pedrals... Mes, veus aquí que 'l diabla fá un horrible braol, salta del tabernacle sobre la taula del altar, esclafeix un altre braol y d' un altre salt se penja al coll de la condemnada nua; la agafa, la amaga entre sos brassos peluts... ¡Oh, horror!... Lo Sant Pare ab lo cambrer, tapantse 'ls ulls, fugen... De sopte, com

(*) Carta de na Catarina, impresa en 1500 per Manuci, à Venecia.

si una mà invisible 'ls tirés de revés, las aranyas y 'ls candeleros, ab los ciris encesos rodolan desde l'altar sobre 'ls dos monstres entortolligats: las flames arboran la pell del diable. Ell y sa bagassa son envoltats de foch, se rosteixen com un boscall. En vā los malehits tiran enllà los ciris y candeleros que, flamejants los tornen á caure á sobre; udonlan de dolor, las sevas carns espategan, se creman, ja son tots ells una llaga; la iglesia s'omple d'un tuf espés qu'empesta... Lo papa ab son cambrer, ja lluny, dins los corredors del palau pontifical, senten encara 'ls crits de ràbia ab los esbusechs dels dos monstres rostits.

«Profanació! sacrilegi! crida lo papa ab las mans al cap y corrent envers son oratori per donar las gracies á Deu que acabava d'obrirli 'ls ulls respecte d'aquella donota que s'atrevia á dirse la esposa de Jesús. Mes al arribar á son oratori, heusaquí que la porta s'obra tota soleta, y li apareix santa Catarina rodejada d'una gran claretat: s'está ajeno-llada pregant al peu del altar, y s'escapan de son cos ple de llum los olors de la violeta, del lliri y de la rosa.

Lo papa maravellat davant d'aquella nova visió, no'n dona crèdit á sos ulls; cau de genolls y diu, plegadas las mans: «Jesús, fill de Deu, tingas pietat del esclau de los sirventis mon seny se pert! Ensényam lo camí dret!» Llavors na Catarina, refentse de son èxtasis, se gira envers lo papa agenollat y s'hi dirigeix: «Sant Pare, Jesús, mon espós, vos mana tancar vostra iglesia que l' diable acaba de profanar davant vostres ulls, y vos prohibeix celebrar la missa dament d'altra pedra consagrada que la del altar de Sant Pere de Roma.» Axó dit, na Catarina se'n torna á sa habitació. Lo Sant Pare respongué: «Fiat voluntas tua.»

Y quan puntejà l'dia, lo papa y son cambrer manaren venir als macers del palau y 'ls ordenaren anar tot seguit á la iglesia de Dom, ahont devian posarho tot ab ordre, rentar set colps lo sol ab aygua beneyta y després tancar y segellar las portas d'aquí que fos novament consagrada.

Y 'ls macers feren lo que se 'ls hi havia manat. Y tot lo poble d'Avinyó 'ls vegé, quan anaren á traure á fora, cap al canyet, los cadavres calcinats de Job Salaam y de la desgraciada del carrer del Pont-Trencat.

Y l'endemà l'bon papa Gregori va partir cap á Roma. Y Avinyó 's posá de dol. Y nostra ciutat regina se'n torna trista com una viuda.

Al cap d'alguns mesos, los avinyonencs sapigueringue que l'bon papa Gregori s'havia mort allá, de pena.

Y 'ls cardenals provenzals, que no l'havien volgut seguir, feyan: «Be prou que li havíam dit: Qui fuig d'Avinyó, fuig de la rahó.

FELIX GRAS.

TRADUCCIÓ D' OSSIAN

LOS PLANYS DE MINVANA

Ryno, fill de Tingal mort á Irlanda en guerra contra Svaran, fou admirat per sa bellesa y son coratge y agilitat en la carrera.—Minvana, germana de Gaul, lo guerrer tan celebrat per Ossian, estimava á Ryno.—Los planys d'ella, per la mort de son estimat, formavan part d'un llarch poema del qual s'ha trobat sols aquest fragment.—Lo poeta presenta á Minvana sobre una roca vora l'mar, quan arriban d'Irlanda las naus de Tingal.

Del cim del altiu Morven, Na Minvana
desfeta al vent sa cabellera negra
ab interès creixent y ab melangia
contemplava del mar la plana immensa,
quan vegé de retorn solcant las onas
vers son pays, la joventut guerrera,

y ab contristat accent—*gahont ets Ryno?*
¿hont ets mon estimat?—sanglotà ab pena.

Ab dol los nostres ulls, be prou li diuhem
que Ryno enmaridá ab la vida eterna;
que la espessor dels nuvols, de la sombra
del brau guerrer ja ni 'ls perfils revela;
que llur veu al morir, per sa ventura
ab l'alé barrejás de las poncellas
que arrán arrán del cel gayas floreixen
allá d'allá demunt de l'alta serra.

—*J'Fou cert! ¿Las de verdor encatadas*
planas d' Ullin tingué per tomba freda?
¡Coratjós degué ser lo qui l'va batre!
Mes jo que trista quedo aquí en la terra!

Trista y sola, jno, no: gelada ratxa
que mos cabells esbullas y destrenas,
no sentirá may mes ab los teus xiscles
unirse de mon cor sanglots de pena!

Jo vull anar prop seu; allí hont reposa
mon esperit, mon cor, la vida meva;
á frech á frech de Ryno, en sa mortalla
lo somni vull dormir, que la mort vetlla;
puix may mes com abans podré joyosa
ovirarlo al tornar de la cassera
tant gentil, tant hermó, tant atractivol
tant plé per mi de goig y de tendresa.

La nit al brau guerrer que amá Minvana
cobreix ab son mantell tenyt de negre;
lo dol y la quietut regnan ab Ryno
dins lo trist fons de la gelada terra.

—*Tos cans fidels ahont son? ¿Ahont ta llansa?*
¿que n'han fet del teu arch y sas sagetas?
ahont es ton coltell que relluhia
com l'astre de la nit en nit serena?

Dintre ta nau ja veig abandonadas
tas armas que l'combat deixá cobertas
de sanch; joh Ryno! que ningú las porti
prop de ta tomba per memoria eterna...!

No tornará may mes al naixe l'dia
la veu del auba somrisent y alegra
á cridarte:—Guerrer d'eixas montanyas:
debaix lo plá los cassadors t'esperan;
lo cervatell ja fuig dins la boscuria
y son rastre ab neguit los cans segueixen!

Aubada d'or, primera llum del dia,
apaga ta claror y feste enrera
que Ryno dorm y 'ls cervatells pasturan
demunt sa tomba per l'herbey coberta.

D'aquest mon has fugit, mes ma constància
arreu te seguirá, ma vida, esperam;
ofegant la remor de mas petjades
allí hont es lo teu cos vindré á cercarhi
un lloch pera mon cos que ja agoneja.

De dol vestida y ab august silenci
vers hont reposa Ryno, en la deserta
tomba anirà Minvana; y eixa via
companyas seguirán de ma infantesa
sos cantichs entonant pera trobarme;
mes vostras veus pér mi tant falagueras
ja no podré escoltar; de vostras ninas
borreune tot lo plor; Minvana os deixa
per caurer prop de Ryno en la fossana
y l'somni allí dormir que la mort vetlla.

JOAN FREIXA Y COS.

L' ESCUT HERÁLDICH D' IGUALADA

(Acabament.)

III

Lo sagell més antich que 's troba en documents no es pas d' Igualada com à municipi lliure, sinó que la vila hi apareix com à feudataria. En efecte, després que l' monestir de Sant Cugat cedí à la Corona en 1233 la meytat de la jurisdicció que hi exercia, la nova Batllía adoptá un escut que simbolisés lo dimoni dels dos senyors sobre la vila, ab l' exergo: *S. (Sigillum) Curiæ bajulorum de Aqualata* (sagell de la Curia dels batlls d' Igualada). Segons se veu pe'l facçimil que donam, lo rey en Jaume hi posá

les quatre barres, lo monestir la crosa abacial, dominant abdós les aygues (*Aqualata*), toscament representades, vistes per demunt. Aytal sagell se troba usat per la Batllía, encara en documents del segle xv. La Pabordía de Sant Cugat conservá sa jurisdicció fins à 22 de juny de 1622, en que, ab beneplàcit apostòlic y real decret, la vengué à la vila per preu de 3.000 lliures barceloneses.

Però Igualada, que sense escut lluytá per la pàtria en terres llunyanas, y en sa propia llar y gleba contra la cobdicia dels barons que la rodejaven; Igualada, que com à municipi no tenia escut, s' escudá ab lo de Barcelona quan després de tantes vicissituts obtingué pera sos fills en 1381 les matexes llibertats, franqueses y preheminencies que disfrutavan los fills de la capital. Ab ella fá tot seguit causa comuna, corrent sórt parella baix son protectorat y lo dels monarques successius, axí en los fets del príncep de Viana y subsegüents contesions ab en Joan II, com en lo d' en Ferrán I, que vingué à morir à Igualada, y més ensá en la guerra de Successió y altres, à que aportá son contingent d' homens, diners y sacrificis. Axís se veu, per exemple, que quan ocorregué la presó del príncep de Viana, qual acte reconciliatori ab son pare y sa madrastra havia poch abans tingut lloch en la matixa vila, los concellers d' Igualada escriuhen als de Barcelona dihent: «*Com nosaltres, segons vosaltres,*

senyors molt honorables, sabets, siam carrer incorporat daqueixa ciutat e en semblantes coses e altres hajam acostumat de regirnos segons ordre daquella, perço us pregam afectuosament que en ço que sobre aquest cas se hauia e deuria fer per part daquesta universitat, vos placie sia fet per nosaltres segons e en la forma que per aqueixa ciutat sera deliberat, car nosaltres ne seguirem ço qui per vosaltres, honorables senyors, sia ordenat e prouehit e a nosaltres concellat.»

Y no ho diuen pas per ceremonia, pus pera ajuntarse à les banderes del sometent de Barcelona y ajudarà la liberació del Princep, los concellers d' Igualada no sols hi envían los XXV homens de peu disposts e armats, ço es XV ballesters, V pauesers, e V ab lances largues, que aquells demanaren, sino que encara per la gran voluntat e bona afeció que aquesta universitat e los singulars daquesta vila tenen en los dits afers, oferen altres 50 homens ben habils e idoneos, que ja tenen prest e ben apunt, amen de una companyía de 140, que hi aná més tart ab la bandera de la vila (1), y axó que aquesta sofrí de tal manera, que s' acabá la guerra no quedantli en peu més que una tercera part d' edificis, després d' haver perdut, durant la matixa, gayra bé la meytat dels fills.

També's veu lo sentit legal que donavan los igualadins à son privilegi de ciutadanía, quan havent en Ferrán lo Catòlich convocat Corts à Barcelona l' any 1493, Igualada refusá enviarhi representació, alegant que aquesta vila no acostuma anar à Corts ni à Parlament algun, perque allá hont està representada la capital, s' enten que també ho està Igualada com à carrer de aquella; y quan havent lo mateix rey nombrat un capitá pera incorporarse de tota la gent d' Igualada útil pera les armes, ab motiu de la guerra ab lo francés, contestan los igualadins que essent aquesta vila carrer de Barcelona, «no poden anar a host ni a cavalgada ni à altre guerra, sino tota hora e quan va la bandera de Barchna, sots la qual va la bandera daquesta vila» (2).

Per ço tots los sagells qu' hem pogut recullir dels segles xiv y xv, ostentan les creus y barres barcelonines, ab la expressiva aygua-lata.

Lo primer que usá la vila després qu' en 1381

(1) En Martí l' Humà concedí als veïns de Igualada, en 1397, lo privilegi de portar bandera ó pendó reyal quan sortissen armats en sometent (...habere ac portare extensem et elevatum in altum bonum pennonem regalem), essent nombrats en aquesta ocasió, pera portar la bandera, un tal Pere Ferrer, y pera comandar totes les forces de la sotsvegueria, lo mercader Antoni Cornet.

(2) No obstant, consta que en altre forma anaren à la guerra 24 homens d' Igualada. y que s' emportaren 17 lances, 25 espases, 18 brouers, 20 cervelleres, 2 punyals, 4 coraçes y 1 capaçet.

obtingué lo esmentat privilegi, sens dubte es aquest de caràcter ojival, que encara's veu en un

document tramés pe 'ls igualadins al abat de Sant Cugat, l' any 1441, ab l' exergo: SEGELL D: LA VILA D: AGVALADA CARRER D: BARCHNA, que més tard fou substituït per aquest altre, que igualment ostenta la gràfica llegenda: SAGELL D LA VILA D IGUALADA CARRE D BARCELONA.

Com á dato curiós, véjas també l' escudet qu adoptá l' antich Hospital de caritat d' Igualada, fundat en lo segle XIII, y altre del mateix hospi-

tal, de forma atmetllada, ab tenants de palmes y corona reyal per cap, del segle XVII.

Podem anyadir deu sagells més, de diverses fetxes, tots los quals representan la matixa divisa de creus, barres y ayga, pera Igualada, y que pertanyen á la nombrosa y escullida *Colecció Sigil·ogràfica Catalana* del coneut literat en Ferrán de Sagarra, que galantment nos la facilitá pera son estudi. Invariablement tota la documentació oficial, antiga y moderna del Municipi de

Igualada, fá iguals creus, barres y ayga, en sagells ja arrodonits, ja ovalats, ja escutats, y aquest es lo preuhat, ostentat y mantingut per la ciutat

del Noya, lo mateix que blassonan sos temples y edificis, y lo que obtemperant á la Excma. Diputació, en judici contradictori, quedá per sempre estampat en lo registre matriu dels sagells de la província. ¿Se vol més?

Una observació anyadirém, á altre ofiosa é infundada dels impugnadors de nostre escut. Sens dubte pera quitarli originalitat, diu en Roig que es igual exactament al de la parroquia de Santa Maria de Barcelona, representat ab los quatre quarters, tenint dessota lo mar. Santa Maria del mar, lo té figurat per aygues onejades; mes les aygues d' Igualada son estanyantes, sens oneix, y aquí estriba la diferencia heràldica; donchs, no hi há igualtat exacta.

Prescindim, en quant queda exposat, de la incompetència absoluta de dits impugnadors, axis en Rigalt com en Medel y en Roig, sens contar sa oficiositat infundada; solament aprofitam esta ocasió pera sosténir lo fur del Ajuntament igualadí, que per tants títols està gelós y content del escut que disfruta, y que sentiria se 'l perturbás en sa inveterada possessió, per frívols é injustos motius, causantli una extorsió que podría parar en dany y desordre administratiu. Lo millor jutge de semblants qüestions es lo mateix interessat; si ell està aconortat, y se funda en la historia, en fets positius, en documents autèntichs, en lo testimoni y assentiment general, ademés d' una tradició y possessió continuada de més de cincents anys já què suscitarli dificultats, casi conflictes, per simples referencies de llibres, ó per mer y voluntari ditxo dels autors d' un registre desautorisat é informal, d' uns quadros que no son ni oficials ni artístichs, y d' un senzill mapa vinícol?

Dirém en fi, per última observació, que dit Medel, que 's permeté refujar lo sagell del Ajuntament d' Igualada, formá sos quadros en 1866, dotze anys després d' ultimat l' expedient y re-

gistro matriu de la Diputació provincial; de manera que sabía ben poch de lleys al entremetres y posar má en un assumpto solemnement fallat, que no li pertocava discutir, y menys en aquella casa; y lo mateix en Roig, al repetir tan lleugurement ab lo primer, y com á resultat de son estudi heràldich, que lo sagell admés y sancionat per lo Cos provincial no 's tenia per exacte, quan justament enfront dels quadros de 'n Medel n'hi há un altre de l' any 1874, que oficialment los desmenteix y desautorisa.

Lo que 's ben cert, que 'n Medel ab sos quadros y en Roig ab son mapa, llastiman la crítica històrica, fan un mal joch á la heràldica, y á la Diputació á qui tractavan d' obsequiar, un flach servey.

JOSEPH PUIGGARÍ,

REVISTA ARTÍSTICA

ABRIL

Primera Exposició General de Bellas Arts.

Preparatius.—Barnissatje é inauguració.—Impressió de conjunt.—Bona idea.—Recort merescut.—Programa.

Tot lo que aquest mes podria darnos assumpto per la Revista, fora de la Exposició, s' ha empeditit de tal manera al costat d' ella, que 'ns ha fugit de la memoria, deixantla completament desembrassada per retenir las observacions que proclaman la importancia de aquella manifestació internacional de Bellas Arts.

Fins al dia 22 los preparatius ocuparen l' atenció del públic interessat en l' èxit de la Exposició. Nosaltres corregerem á veurer lo que hi portaven nostres artistas, y á cercarlos de las noticias que anunciavan envios de fora y del estranger, y la primera feyna que tinguerem alguns dematins fou la d' enterarnos com creixia l' número d' obras inscritas, fent escapatorias al Palau de Bellas Arts, que 'ns permetessen de camí recullir datos, veurels, tocarlos y apreciarlos, y en consecuencia preveurer un resultat. Pero cá, ni 'ls mils. Ni lo coneixer molts obra, ni l' saber la veritat de las noticias, ni l' haver pegat llambregada á las pilas de pinturas, dibuxos, estàtuas, etc., nos serví de gran cosa. Fins que lo jurat d' admisió hagué fet la tria y s' apreciá la neteja bastant regular que havia fet y comensaren á penjarse cuadros y á colocarse esculturas, pochs cregueren que la Exposició anava de serio. Llavors, devant los preparatius, abocats á la febre, á la vista dels treballs, dintre del tráfec y aglomeracions de última hora, fins la fredor é indiferència dels mes pessimistas, se convertí en animació, esfalf y entusiasme.

Aquests tres *senyors* foren los que presidiren l' apat de franquesa ab que molts artistas expositors estrenaren lo *Restaurant* de la casa, per celebrar lo barnissatje; festa expansiva y tradicional, que tanca la serie de operacions y alambins perque passan las obras avans d' exposarse, y crida al públic amateur á disfrutar de las primícies, obrint-li mitja porta de la Exposició.

Ab l' excusa del barnissatje assistirem al apat y ab motiu del apat arreplegarem una colla de impresions, notas y

opinions soltas que al cap de vall convergiren á un mateix punt, al de confessar que la cosa resultava superior á lo que 's presumia y s' esperava.

Aquesta opinió unànim de tothom fou també la nostra quan l' endemá, ab motiu de la inauguració, que fou cosa solemne com ja saben nostres lectors, reberem la impressió mes desapasionadament y examinarem ab major calma lo contingut.

La nota dominant de la Exposició present acusa un grau de progrés respecte á la Exposició Universal passada. Lo *savoir faire* de nostres artistas va prenen caracter propi; las tendencias de ahir cedexen lo puesto á las de avuy, á las que senyala com de última hora la pintura francesa, las formes migradas, calculadas y academicas obran pas á las formes naturals, espontàneas y vivas, la escola reglamentada, artificiosa y convencional queda destronada per la escola lliure, sólida y realista. Aquest es l' efecte que per impressió de conjunt nos ha causat la Exposició, tant mes, quant no hi hem vist cap nota discordant prou intensa que vingués á destruirla. Aquellas réculas de quadros immensos mes ó menos històrichs y grans esculturas mes ó menos monumentals que acostuman á veurers á la Exposició de Madrid, aqui no han vingut. Fora d' un parell ó tres, totas las obras poden titolarse de Saló, de modo que al passejarse per aquelles salas s' experimenta un benestar estètic, una tranquilitat artística tan gran y tan agradable, que no dupto d' apuntarho com la observació que demostra mes avens en nostres artistas, que dona mes caracter á la exhibició y un tó mes serio, original, en fi, modernissim ó *fin de siècle* á la Exposició en general.

Bona idea ha tingut la comissió organisadora, de destinar un lloch d' honor á las obras dels artistas mes reputats que han mort en l' espai dels cinquanta anys darrers.

Lo reservat de la secció d' escultura ahont se veuen los retratos y algunas obras dels malaguanyats escultors Oms, Gamot y Novas, atrau d' un modo especial al visitant que contempla ab veneració los productes d' aquells talents, renova les penas qu' experimentá á la seva mort y sent alejar per allí los esperits com si volguesssen correspondre ab sa presència al tribut que 'ls ha dedicat l' amistat, l' art catalá y la pàtria.

Idéntica impressió y potser mes intensa encare se sent al entrar en la Sala, que guarnida ab escuts, palmas y llovers, guarda com un estoig obras d' en Clavé, Ferrán, Rodés, Lorenzale, Fortuny, Padró, Gomez y altres.

Al passar aquella porta un se posa impensadament la mà al barret com si 's trobés devant d' un Reliquiari. Verdaderament, reliquias son y de gran preu las obras allí exposades. Allí un s' explica la evolució gradual qu' en mitja centuria ha fet la pintura, y se palpan las transaccions de la escola antiga de que parlavam suara fins arribar á las obras de 'n Fortuny y de 'n Gomez, precursoras de las escoles colorista y realista, avuy triomfants. Allí no mes s' hi veuen firmas de mestres, pero vistes ab los ulls d' avuy moltas perden autoritat y en cambi las dels autors que acaben de citar, s' aguantan fermas com un far que dona llum y serveix de guia als que navegan per las inmensitats del art.

Lo senyor Caba que ja te cabells blanxs, en lo dinar del barnissatge s' aixecá y diugué «l' art que s' en va saluda y brinda per l' art que ve,» com si hagués traduït en paraules lo que 's callan pero demostran aquelles obras. ¡Respecte als de ahir! ¡Entusiasme pels d' avuy! ¡Admiració y glòria per tots!

Un altra idea ben ensopegada que ha merescut l' aprobadó de tothom, ha sigut la de colocar al mitj del gran Saló, voltat de flors, com president la festa, lo busto del excentíssim senyor don Francisco de P. Rius y Taulet.

Cap oportunitat millor que aquesta podia oferir-se als artistas per dedicar un recort al gran patrici iniciador y ánima de la Exposició Universal. Ell que s' havia desvetllat per donarlos honra y profit. ell que darrera l' explendor de Barcelona trobà la miseria y la mort, be mereixia veurers coronat. Axís ho comprengueren los artistas lo dia de la inauguració, ja que després d' haver entregat al senyor Coll y Pujol, president del Ajuntament iniciador y patrocinador de la actual Exposició, un pergami en que fan constar son profon agrahiment, passaren á depositar varias coronas al peu d' aquell monument que l' sentiment de nostres artistas ha aixecat. Res millor que las flors podia expressarlo. En alas del seu perfum haurá arribat á la eternitat. Aquests recorts son tan dignes com merescuts.

Vetaquí estimat lector las primeras notas que havém pres ab motiu de la Exposició general de Bellas Arts. Ab ellas no hem fet més que donarte una especie de prólech de la funció. Espera, donchs, si tens paciencia las vinentes Revistas que engiponarem ajudant Deu ab mes ó menos acert pero ab la bona voluntat de sempre. La del mes de Maig la dedicarem á las obras espanyolas y la del mes de Juny á las extrangeras y si tenim temps y humor que tot se necessita, las clourem ab un epílech resúm de totes las impressions trimestrals.

J. C. y R.

Barcelona 30 Abril, 1891.

MOVIMENT REGIONALISTÀ

En la iglesia de Ntra. Sra. del Pi, d' aquesta ciutat, succeí un fet digne de consideració. Lo conegut orador sagrat Dr. Cararach, un dels pochs predicadors de la capital que dona la importància que, en consciència, s' mereix, á la llengua en que ha d' ésser predicada al poble la doctrina catòlica, venia fent una tanda de sermons en nostra amadísima llengua catalana. Al cap de dos ó tres sermons, lo distingit orador, se dirigeix als fiels en castellà. «Com es» axó? «Qué havia succehit? Lo bon sacerdot va dir: «Que s' veyá obligat á deixar en sus prediccions la llengua catalana, PERQUE HI HAVÍA ALGUNS FIELS QUE HAVÍAN SIGNIFICAT QUE NO ASSISTÍAN Á LA DEVOTA FUNCIÓ PERQUÉ S' PREDICAVA EN CATALÀ, y á fí de que 'ls fructs de la paraula divina á tothom poguessin arribar, se veyá precisat á usar en endavant la llengua castellana.» Axís digué, poch més ó menys lo doctor Cararach.

De cap manera tractem d' encararnos ab lo sagrat orador; més, estem segurs de que l' il·lustrat y virtuós sacerdot, que te demostrat sapiguer comprender la alta armonia en que s' confonen la Religió y l' Patriotisme, no 'ns pendrà á mal que parlem del fet que acaba de succehir.

Nostra opinió héusela aquí curta y clarament expressada: O 'ls fiels que s' quexavan son catalans ó castellans. Si lo primer, s' ha sacrificat la rahó, l' dictat de la consciència, á una estupides ridícula y repugnant. Si lo segon, tota la rahó á favor del que no hi assistían, es rahó en contra dels que hi anavan, y s' falta á lo que, de justicia, reclama no solament la rahó dels mes, sino la del lloch, que es base de criteri jurídich en la vida de la Iglesia.

La explanació del argument, que s' merexerà un article, esperém que lo fassi nostre lector.

En lo teatre principal de Vich celebrá dies arrera la seva inauguració una nova societat, *La Lira d'or*, de esperit ben catalanista, á judicar pel títol que ha pres, y per la mena d' obres, dramàticas y musicals, ab que entra á la vida. Si es axís, Deu li done ben llarga.

Lo passat diumenge celebrá la novella y activa associació *Foment Catalanista* una veillada literaria-musical, molt ben concorreguda.

Distingírense com á lectors los socios Oms, Fuster, Vilar, Cardonet, etc.; y los senyors Brossa, Cristies y Muntanyola, aquets dos primers ab composicions propias.

La part musical, encomandada al soci senyor Rocamora, y al senyor Cortada, resultá brillant.

Lo jove y sabi conferenciant belga, Emili Roustan, está fent una tanda de conferencies á Liege y á Namur, sobre la *Literatura provençal moderna*.

Atentament convidats per la Junta, assistirem á la funció que *La Academia de la Verge de Montserrat y Sant Lluís Gonçaga* dedicá á Santa Agnès, Patrona Titular de la iglesia ahont está dita associació parroquiada. De la brillant sessió n' sortirem molt complaguts y alegrats, no sols pel valor artístich dels elements literaris y musicals que poguerem aplaudirhi, sino perquè s' hi respirava un ayre talment patriòtic, que 'ns semblá, la associació y l' acte que realisava, un model de fructíferas associacions religiosas en nostre país.

Lo passat diumenge tingué lloch en la sala del primer pis del ex-Restaurant del Parch, la festa dita vulgarment *Jocs Florals* de la Joventut Catòlica. Lo vestíbol, las escalas y sobre tot la espayosa sala, s' havíen adornat ab elegancia. En la galeria, y darrera del rich dossier del trono destinat á la Reyna de la Festa, estava collocada la Banda municipal que executá hermosas composicions, al comens, fi é intermedis de la bella ceremonia.

Lo President de la Comissió organisadora del Certamen, senyor Segarra, llegí un patriòtic discurs, en que l' autor lluhí sos abundosos coneixements històrichs, encaminant-los á enaltir la virtualitat del regionalisme.

Resultá guanyador de la *Flor Natural*, lo senyor Casademunt, elegint Reyna de la Festa á dona Maria Gayón, Marquesa de Comillas, qui, en mitg d' una explosió d' aplausos aná á ocupar son trono, desde ahont sa gentilesa, realçada per la blanca mantellina, que gallardament queya damunt sus espatllas, concentrá 'ls esguarts de la nombrosa concurrencia.

Guanyaren distincions: Dona Victoria Penya d' Amer, dona Consol Valls, don Francesc Ubach y Vinyeta, don Jacinto Torras y Regató, don Luis Tintorer, lo senyor Feiliú y Pavía, lo senyor Surinyach, etz... Acabada la Festa, don Narcís Batlle, llegí un bonich y eloquènt discurs de gràcies.

La impressió que n' traguérem es que en general, lo mérit de les obres premiadades, era fluxet.

Y, perque estimám la serietat de semblants actes, volém manifestar, que 'ns disgustá la manera com entengué cumplir lo seu càrrec, lo qui exercia de Secretari.

La Pàtria Gallega dona compte del brillant acolliment que li han fet sos paysans, fent necessaria una segona edició del número 1, y refereix lo següent cas, ben bonich y encoratjador: «Quan, dijas arrera, mes atrafegats estavam en nossra redacció, preparant los originals, arribaren tres pagesos de Santa Comba, ab lo vestit primitiu y pur del pays, y 'ns preguntaren si era allí onde se suscribia para ó pròdico que vay á defender á terra gallega. Enterats per nosaltres de lo que era y 's proposava l' periódich, l' entusiasme dels pagesos arribá á un extrém que no es prudent dir, y tot seguit deixaren fetas tres suscripcions y 'n portaren quatre mes, y prometeren ferne grossa propaganda.»

En lo número segon de *La Pàtria Gallega*, tot ell interessantíssim, se fan notar un article del venerable quefe del Regionalisme gallego, y admirat amich nostre, don Manuel Murguia, y un fragment de la Memoria del Secretari del *Centro Gallego* de la Habana, lo distingit escriptor senyor Armada y Tejeiro. En aquesta se formulan los ideals del *Centro Gallego*, quina excepcional importancia ja coneixen nostres lectors, en los següents termes:

«VOLÉM viurer nostra vida antiga y conservar las vellas institucions, perque son nostra carn y nostra sanch.

VOLÉM conservar lo que 'ns es privatiu y 'ns imprimeix caràcter y 'ns senyala com poble distint.

VOLÉM continuar nostra historia provincial, interrompuda fan xexanta anys.

VOLÉM tancar ab nostras mateixas mans las llagas que se 'ns menjan, perquè millor que ningú coneixem lo remey que 'ls escau.

VOLÉM que no sian los forasters los qui resolgan indiferents, ab llur vot, qüestions vitals per nosaltres, pero que ells desconeixen y ab freqüència consideran baix lo punt de vista de llurs preocupacions d' escola, y á voltas, què es lo que no te disculpa, de son desdeny innat per tot lo que no es seu.

Molt lluhida com solen serho las masa pocas que celebra, resultà la vetllada literaria-musical ab que l' *Centre Escolar Catalanista*, donà la benvinguda á la estació de las flors, en la nit del passat dilluns. Los salons de la *Lliga de Catalunya* vessavan á desdir; tots plens de senyoras y senyoretas, á qui al entrar obsequiavan los galans escolars ab preciosos ramells; molts socis y convidats no hi capigueren. Això vol dir que haurian de sovintejá més tant hermosas y patriòticas diversions.

À CATALUNYA

Lema: Ulls que t' veren gran com eras que farán si no plorar.

Si giro ma vista enrera
veuen mos ulls falaguera
llum d' un gloriós passat,
y ta sombra gegantina
que sobre trofeus camina
rumbejant de magestat.

Flayra de llors y conquestas
porta ab los cants de tas gestas
l' ayre pur de l' antigor;
y lo llibre de l' Historia
en cada full te una gloria
per contar de ta avior.

Ara y tant, de tas grandesas
del burgit de tas empresas
sols ne queda trist recor;
si no fos perque á ta parla
may han pogut afogarla
ja foras un poble mort.

Ja ta veu dominadora
que manava com senyora
dictant lleys á terra y mar,
ningú la sent avuy dia
perque sols ays d' agonía
lo teu cor pot exalar.

De la fe que ennobli als avis
befa 'n fan dels nets los llavis,
mentre vas llevant cayent,
y 'ls temples que aquells alçaren,
aquests los derrocaren
com ratxada de mal vent.

Tos llauts y carabel-las
ja no deixan llurs estelas
en tots los mars coneguts;
ni respectan tas senyeras
ni coneixen tas banderas
los pobles per tu vensuts.

De tas lleys la gran sabiesa
altres pobles l' han apresa
per millor governars' ells;
tú, las tens casi oblidadas,
y en arxiu arreconadas,
com si fossen trastos vells.

Va perdentse la memoria
fins dels homes que ta historia
per temps varen ilustrar;
las cançons que en millors dias
un sentia en tas masias
ja ningú las sab cantar.

L' esperit d' independència
de nostres avis herència
los teus fills ja l' han perdut
y ta noble fesomia
va esborrant de dia en dia
lo teu poble corromput.

Per cubrirte d' or t' afanyas,
de riquesas prou ne guanyas,
mentre marxa á mal borrás
tot allò que l' cor anyora
y ab llàgrimas de sanch plora...
¡Ay Patria per què te 'n vas!

Catalunya, per ser lliure
y fer los bons temps reviure,
pren llissons de l' antigor,
en que 's feyan grans los pobles
seguint los impulsos nobles
de la fe y del Patri amor.

JOSEPH SADERRA Y MATA.

Olot.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Lo President del Centre Excursionista de Catalunya, ha rebut una carta del President del

«Club Alpin Français» en la qual li participa que una colla del esmentat Club se proposa fer una excursió de quinze dias de durada, empleant-ne la meytat en fer una visita als Pirineus-Orientals, ab l' esclusiu objecte de fer una ascenció al Canigó. Altre meytat de la excursió estarà dedicada á la visita de las illas Balears y en especial la de Mallorca sobre la qual demandan datos y referencias. En la indicada carta se convida als colegas de Barcelona per acompañar als alpinistas en tant profitosas visitas, no dupertant que serán molts los socios del «Centre excursionista» que acompañarán á nostres amichs de l' altre banda dels Pirineus. La época designada per los alpinistas francesos pera portar á cap l' esmentada excursió, es la de Pasqua granada.

Desde l' dimars se troba anclada en nostre port, procedent de Mahó, la esquadra de instrucció composta del acorassat «Pelayo» y dels creuers «Reina Regente» é «Isla de Luzon.»

L' Ateneo Tarragonense ha acordat grabar en la lápida d' honor de dit centre, lo nom del celebrat escriptor militar, D. Francisco Barado, natural d' aquella ciutat.

Escriuen de Constantí que la verola hi va prenen molt peu, en termes que hi ha casas que comptan cinch atacats.

S' ha publicat lo primer quadern de la obra «Galería de Catalans Ilustres,» que contindrà copias de tots los retratos existents á Casa de la Ciutat. Aquest quadern porta'l retrato del literat e historiador Capmany, al que acompañan uns apuntes biogràfics deguts á don Joseph Narcís Roca.

Retallém de *La Renaixensa*.

«La estudiantina perpinyanesa que dirigeix lo jove don Justí Pepratx, segueix donant en diferentes parts de Fransa concerts á favor d' obras benéficas, alcansant merescuts aplausos per tot arreu. La fama que ha adquirit á l' altra part dels Pirineus, ha repercutit fins al exèrcit francés que guarda las fronteras per lo cantó d' Alemania. En la vila de Toul hi ha de guarnició lo regiment de infantería número 160 que s' formá á Perpinyá, enduhentsen dotze músichs del joves pertanyents á la estudiantina. Lo coronel del regiment, persona que deixá y se n' endugué bons recorts del Rosselló, per donar als oficials y á sas esposas una agradable sorpresa, ideá organizar un concert á casa seva ab los minyons de la

estudiantina assistinti ab la roja barretina y la faixa catalanas. Fou tant notable la festa que 'ls generals invitats y altres personas distingidas quedaren encantats de la justesa ab que la colla tocá totas las pessas del concert y en carta dirigida al seu director li dirigiren los elogis més calurosos.

Felicitém de tot cor al organisador de la estudiantina y á tots sos dignes individuos per sos justos triomfs.»

La darrera pedregada que ha cayut á Inca (Balears), ha causat desgraciadament perduas de consideració en los camps d' aquella comarca y molt especialment als vinyats, que ja comensavan á donar bo de veure.

S' están ultimant los treballs per celebrarse una asamblea general de Notaris de Catalunya.

Nostre estimat company de redacció lo catedràtich de la facultat de filosofía y lletras de eixa Universitat don Antoni Rubió y Lluch, ha sigut nombrat individuo del tribunal d' oposicions á las càtedras de llengua Grega que hi ha vacants en las Universitats de Salamanca y Granada.

Aquesta setmana ha quedat organiat lo Somatent armat en la ciutat de Sabadell. Presidiren la constitució lo nou subinspector del cos senyor don Gregori Valencia y lo Vocal de la Junta organizadora don Francisco Xavier Franch.

L' Associació Artística Arqueològica Barcelonesa, ha acordat regalar al Ilm. senyor Bisbe de Vich la medalla distintiva de la societat, en atenció als moltissims e importants serveys prestats per dit senyor al art y arqueología patria.

Dintre pochs dias sortirà per Vich una Comisió de la Junta directiva á fer la entrega en nom de la citada Associació.

Diu ab molta rahó nostre estimat company *Lo Somatent*, de Reus:

«Per lo telegrama que insertém en son lloch corresponent, se desprén que es certa la noticia propalada fa uns quants dias, referent á la suppressió de nostra Audiencia.

Molt poch se volen trencar lo cap los economistas de Madrid pera introduhir economías en los pressupostos del Estat, porque á cada legislatura ó quant entra un ministre nou que porta per programa sempre las economías, lo primer que tractan es de suprimir unas quantas Audiençias de lo Criminal y entre aquestas tenen lo especial cuidado de inclourehi la de Reus.

Confiém que l' Ajuntament obrarà ab la energia y urgencia que l' cas requereix y fará present al govern que devant d' un despropòsit tal, es possible que s' repeiteixi la conducta observada ab motiu de la publicació d' una injusta llei de consums.

La ocasió se presenta per que l' Excm. Ajuntament puga imposarse y convé que s' aprofitti.

Reus paga prou pera que sigui considerada y atesa.»

CRÓNICA RELIGIOSA

Ha sigut cosa terrible la explosió de un polvorí á Roma, A pesar de la distancia, 4 kilòmetres, se pot dir que no ha quedat casa en la Ciutat Eterna que no hage sufert del horrible sotracb produxit per la detonació. Al Vaticá no ha quedat mes vidre sencer que l's de la cambra y despaiq del Sant Pare. Las magníficas vidrieras de la escala régia, regalo del Rey de Baviera, están completamente destruidas.

Pero ahont los perjudicis son graves es á Sant Pau, extramurs. Com es aprop del lloch de la catàstrofe, s' han esmicolat totas las magníficas vidrieras de colors que adornavan aquella sumptuosa basílica. Com estava en construcció lo pòrtich de la fatxada principal, també s' ha ressentit molt.

Los noys assilats en la granja dita de la *Vinya-Pia*, molt aprop del polvorí, pogueren salvarse tots; y com l' edifici ha sufert molt, lo Papa los ha fet allotjar interinament en l' hospital de Santa Marta.

Després de haver enlletgit la Ciutat Eterna los italiansims, sols falta que ab catàstrofes com la succehida, l' acaben de malmetre.

A la Capella Sixtina del Vaticá s' han fet notables millo-
ras, sense tocar per res las pinturas, com havia fet corre al-
gun diari liberal de Roma. S' han tret las tribunas del Cos
diplomàtic y las bancaladas per seure l's Cardenals, ab lo
qual aquella gran sala queda molt desembaraçada y s' po-
den millor apreciar las bellesas del mosaïch y la balaus-
trada.

Al propi temps s' acaba de arreglar lo braç nou de la Bi-
blioteca, haventse habilitat una nova habitació que s' ano-
menarà la *Sala Leonina*. Tota la prestajeria de la Bibliote-
ca nova es de ferro.

A Bèlgica pren gran peu l' organisió dels obrers que no
volen baixar lo cap al jou ignominiós del socialisme. Lo di-
putat senyor Hellepute, catedràtic de Lovaina, es l' orga-
nisador d' exa creuada antisocialista que cada dia va con-
quistant nous adeptes entre la classe treballadora que pen-
sa y creu. Per aquí s' ha de comensar.

Se va accentuant en França la nova actitud dels catòlics iniciada tan decididament per lo Cardenal Lavigerie. La unió de tots los catòlics en lo terreno purament religiós, prescindint de tota preferència política, va donant cada dia grans passos, contribuhinti no poch la unanimitat del Episcopat francés que procura ferse intérprete fiel de les ensenyansas pontificias. La corrent creix, y no tardarà en ferse imponent pel be de la nació vehina.

Com á síntoma senyalarém avuy las peticions que en las principals ciutats se fan als Municipis perque se autorise de nou lo fer processons, especialment las de Còrpus. Los catòlichs de Reims han renovat enguany la súplica que fe-
ren l' any passat, cubrintla ab milenaris de firmas, totas de contribuyents y majors de edat.

Lo Cardenal de Paris ha escrit una carta als Bisbes francesos, fentlos saber que la Basílica del Sagrat Cor á Montmartre, encara que no del tot terminada, será inaugurada en lo proxim mes de Juny.

Lo Cardenal fa una relació del estat de las obras, y diu que las sumas recullidas fins al present pera la construcció de esta iglesia del *Vot Nacional*, passan de 23 millions de pessetas.

Ab la deguda anticipació se anunciarà l' programa de las festas.

Un arquebisbe anglicá, lo Dr. Benson, sens dupte per tranquilizar als seus, ha publicat un folleto en lo qual intenta probar que l's progresos que fa l' Catolicisme á Inglaterra «son mes aparents que reals.»

Tan lleugera afirmació ha motivat una réplica de la part de un jesuita anglés lo R. P. Morris, que ab xifras y resmes que ab xifras prova tot lo contrari. Dona nota de tots los edificis religiosos que s' han construhi en pochs anys, y senyala l' fet de que cada iglesia nova que s' fa, se veu desseguida plena de fiels. Lo mateix passa ab las comunitats religiosas y parroquias que s' han de dividir, porque son massa numerosas. En la diòcesis de Westminster sols, passa lo seguent, que es un dato irrefragable: cad' any lo número de comunions pasquals se aumenta d' un miler.

Se veu que al Dr. Benson la passió anglicana li ha fet oblidar las matemàtiques.

Lo diumenge, 12 d' Abril, lo bisbe de Limoges feu la solemne benedicció de la bandera de un nou gremi que s' ha fundat de obrers de la industria de porcelanas, baix l' advocació de Sant Antoni de Pàdua. La festa fou commovedora, principalment al acte en que l' Concill del gremi se presentà al presbiteri y s' agenollà presentant la bandera al Prelat.

En la vila de Numea, capital de la Caledonia, hont la França te una colònia penitenciaria, s' ha celebrat la consagració de la Catedral. Tot lo element oficial, governador, cos consular, oficials de mar y de terra, etc., assistiren á la ceremonia. Tots los materials del nou temple han exit de la matieixa colònia.

Trenta cinch anys feya que l' Pare Montrouzier que es-
tava present á la consagració, havia dit la primera missa en la Nova-Caledonia, al peu de un arbre no molt distant del lloch hont ara s' axeca la nova Catedral.

Lo director de la Peregrinació francesa á Terra-Santa, telegrafía desde l' Caire que l's peregrins han fet una excursió á las Piràmides, celebrantse varias missas en altars portàtils al peu mateix de la Gran Piràmide. Després se resà una absolta per los soldats francesos morts en la célebre batalla que Napoleón donà en aquell mateix lloch.

Los peregrins han visitat ademés en lo vell Caire y en Matarich los recorts de la Sagrada familia.